

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

II. De Dispensatione Legum, & varijs ipsam concernentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

11. Et quidem quandoque esse locum Epicheiæ in casu aliquo particulari ob certas circumstantias concurrentes, communiter tenent Doctores. Ratio est: quia de iis, quæ fortè uno aliquo casu accidere possunt, jura non constituuntur, l. 4. & duabus seqq. ff. de Legibus. Etenim legislator in lege ferenda communem spectat utilitatem, ac pròinde ad id præsertim attendit, quod ut plurimum accidere solet: sed possunt aliqui casus particulares occurrere, & quandoque fortuito, in quibus lex illa generaliter lata deficiat, ita quidem, ut non solum non obliget, sed neque licitè servari possit; unde ipsa est tunc corrigenda per Epicheiam. Sic enim, si lege Civili cautum sit, ne tempore hostili portæ civitatis aperiantur, nihilominus eæ per Epicheiam possunt ac debent aperiri, si cives hostium impetum fugientes in civitatem se recipere volunt: & idem in plurimis aliis.

Haberquãdoque locum.

QUÆSTIO II.

De Dispensatione Legum, & variis ipsam concernentibus.

12. **C**ONCL. I. *Dispensatio est juris communis relaxatio facta cum causæ cognitione ab eo, qui jus habet dispensandi.* Ita Glossa c. *Requiritis. 1. quest. 7.* & Doctores communiter.

Dispensatio, quid?

13. **C**ONCL. II. Papa potest dispensare in omni Jure Ecclesiastico, non autem in Lege Divina. Ita omnes Theologi. Ratio est: quia in primis legislator, vel eius successor, potest dispensare in propria lege; siquidem ejusdem est ligare, & solvere. Econtra verò inferior non potest tollere, aut relaxare legem superioris: atqui Papa, utpote homo, est inferior respectu Dei, ut patet. Et hinc Papa nequit dispensare in præceptis Decalogi, ut v. g. furtum sit licitum, aut perjurium, & hujusmodi.

Papa dispensat in omni lege Ecclesiastica, non verò Divina.

14. Quo tamen non obstante, interdum in Lege Divina positiva habet locum interpretatio, quòd ea ob certas circumstantias hinc & nunc per se ipsam obligare cesset: quo modo Judæi interpretati sunt, præceptum Divinum de Sabbato custodiendo non obligare, sed eis licitum esse pugnare, si ipsis die Sabbati pugna inferatur ab hostibus, ne alioquin citius disperdantur à terrâ; ut legitur 1. Machab. cap. 2. vers. 41.

Potest tamè legem Divinam interpretari.

Legislator, ejusque successor, dispensat in propria lege.
 15. CONCL. III. Quilibet Legislator, aut ipsius Superior, vel Successor in jurisdictione, potest cum suis subditis in lege propria dispensare. Ita communis. Ratio est: quia obligatio legis humanæ inducitur per voluntatem legitimi Superioris præcipientis; ergo etiam per ipsius voluntatem potest auferri: nam *Omnis res, per quasunque causas nascitur, per easdem dissolvitur*, cap. 1. de Reg. Juris.

Inferior nequit dispensare in lege superioris, nisi in certis casibus, &c.
 16. CONCL. IV. Inferior non potest dispensare in lege Superioris, nisi in certis casibus ex permissione Juris, aut delegatione Superioris sibi facta, vel expresse privilegio, aut legitimâ consuetudine, ejusmodi potestatem dispensandi obtinuerit. Ita certa, & communis: quia *lex Superioris per inferiorem tolli non potest*; ut dicitur in *Clem. Ne Romani. de Election.*

Corollarium.
 17. Infertur proinde, quod Episcopus in Jure communi, aut Lege Pontificia nequeat dispensare, nisi hujusmodi potestas dispensandi sibi competat ex permissione Juris communis, vel delegatione Summi Pontificis, sive ex privilegio, aut longæva consuetudine. Quod notanter additur: quia ex hujusmodi capitibus possunt Episcopi ex causa rationabili dispensare circa observationem Festorum, ac jejuniorum totius Ecclesiæ, & in pluribus casibus, de quibus alii.

Dispensatio à legislatore concessa sine causa, est valida.
 18. CONCL. V. Dispensatio in lege humana, si concedatur sine justa causa à Legislatore, vel ipsius Successore, aut Superiore, valida est, sed non licita. Ita Herincx *disp. 4. de Leg. quest. 1. n. 14.* Bonacina *disp. 1. de Legib. quest. 2. puncto 3.* Sanchez, Filiucius, alique communiter, contra Vasquez. & nonnullos alios, qui ejusmodi dispensationem aiunt esse invalidam. Ratio primæ partis est: quia obligatio legis pendet à voluntate legislatoris; ergo si ipse vult aliquem, etiam sine justa causa, eximere ab obligatione legis, valebit ejusmodi dispensatio, seu exemptio.

Sed non licita.
 19. Altera verò pars ex eò patet. Tum quia ejusmodi dispensatio non caret periculo scandali: tum quia dispensans sine causa, imprudenter utitur suâ potestate, & temerè eximit partem ab ordine totius corporis; nam *turpis est omnis pars suo universo non congruens. c. Quæ contra. dist. 8.*

An etiam peccet utens tali dispensatione?
 20. Addunt multi Doctores, quod non solum peccet legislator sine justa causa in propria lege dispensans, sed etiam qui talem dispensationem postulat, aut eadem utitur: quamvis, an tale peccatum, sit ex genere suo mortale, vel duntaxat veniale, iidem postmodum inter se variant; & plures velint per se loquen-

quando, ac secluso scandalo, id esse duntaxat peccatum veniale. Sed verius est, utentem tali dispensatione (sub datâ limitatione) nullatenus peccare: quia per eam, utpote validam, jam est exemptus à lege; simulque talis habet legitimam causam sese cæteris non conformandi, videlicet dispensationem, prout notat cit. Herincx. num. 15. allegans Rodriquez, Navarrum, & alios.

21. CONCL. VI. Quòd si verò Inferior sine iusta causa dispense in lege Superioris, v. g. Episcopus in Lege Pontificia, irrita est dispensatio. Ita communis. Ratio est: quia Inferior non habet potestatem dispensandi in lege Superioris, nisi quatenus ipsi à Superiore concessa est facultas dispensandi: atqui non est verisimile, Superiorem velle concedere Inferiori potestatem dispensandi sine iusta causa; cum hoc esset in præjudicium boni communis, simulque talis facultas adverteretur fini legis.

Iritia est dispensatio concessa sine iusta causa ab inferiore in lege superioris.

22. Inferitur proinde I. Eum, cum quo Inferior dispensavit absque iusta causa in lege Superioris, non posse uti dispensatione: nam dispensatio est invalida, & consequenter ille, cum quo fuit dispensatum, non est exemptus ab obligatione legis.

Corollaria.

23. Inferitur II. Etiam invalidam fore dispensationem à Summo Pontifice, vel ejus Delegato impetratam in Votis, ac Juramentis, si ejusmodi dispensatio impetrata fuit per subreptionem, id est, narratâ falsâ causâ, aut tacitâ veritatè necessario exprimentâ. Ratio est: tum quia hic non intervenit iusta causa dispensandi, eò quòd causa illa non subsistat. Tum quia Deus Ecclesiæ Prælatis contulit ejusmodi potestatem dispensandi in ædificationem, & non in destructionem, 2 Corinth. cap. 13. v. 10. Atqui hoc fieret, si ipsi absque ulla causa possent in Votis, Juramentis, & hujusmodi dispensare; nam id non tam foret dispensare, quàm dissipare.

Dispensatio subreptitiè obtenta non valet.

24. Et hac de causa, si Summus Pontifex cum aliquo dispenset ad factam præviam ejus supplicationem, solent communiter hujusmodi clausulæ in litteris dispensationis addi: *Si ita est, Si preces veritate nitantur.* Quinimò licet tales clausulæ expressè non apponantur, semper tamen tacitè intelliguntur; prout clarè habetur decisum cap. 2. de Rescriptis. Et hæc servatâ proportionè sunt intelligenda de alijs dispensationibus, quæ quandoque impetrantur ab inferioribus Prælatis Ecclesiæ, vel Legatis Summi Pontificis, aut (pro Foro conscientiae) à Confessarijs tempore Jubilæi, si ve alijs habentibus potestatem dispensandi.

In dispensationibus clausula, si preces veritate nitantur, vel exprimitur, vel subintelligitur.

25. Quæres, quomodo sit intelligendum, Papam posse di-

Quomodo dispensare.

Papa censetur dispensare in votis, & c. cum tamen hæc obligent iure Divino? dispensare ex gravi causa in Votis, Juramentis, Matrimonio rato, & hujusmodi; cum tamen obligatio Voti ac Juramenti sit de Jure Divino, prout & Matrimonium Jure Divino est indissolubile, Papa autem in Jure Divino nequeat dispensare, juxta dicta. Resp. in solutione hujus instantiæ Doctores variare. Nam in primis dicunt aliqui, quos sequitur Fagnanus in c. Dudum, n. 24. de Elect. in hujusmodi casibus Papam propriè non dispensare, sed tantùm declarare, seu interpretari, Jus Divinum ob aliquam necessitatem gravem, aut aliam circumstantiam, in illo speciali casu non obligare; prout in simili num. 14. dictum est de Judæis interpretantibus præceptum Divinum quoad observationem Sabbati. Verùm hæc sententia ex eo non placet: quia in dispensatione Votorum requiritur potestas jurisdictionis, ut constat ex praxi: atqui hæc non requireretur, si tantùm interveniret interpretatio Juris Divini, cum hæc solùm requirat prudentiam, cujus est actus; idemque liquet ex allato exemplo de Judæis, dictum præceptum Divinum absque alia jurisdictione interpretantibus.

Responsio
veterior.

26. Alio modo respondet Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 24. n. 5. & lib. 8. disp. 6. n. 6. cum aliis, docens, quòd duplex sit Jus naturale Divinum: aliud absolutum, ut de non fornicando, non mentiendo; & in hoc Pontifex nullo modo dispensat. Aliud fundatum in actu, vel contractu humano, ut Votum, Matrimonium ratum; & in hoc potest dispensare. Sed tunc non propriè dispensat Papa in Jure Divino, tollendo huius obligationem (Jus enim Divinum est, ut qui Votum habet, id impleat; & hoc semper manet) sed dispensat tollendo obligationis fundamentum, quatenus Papa loco Dei remittit jus, vi Voti v. g. Deo acquisitum; quo facto evanescit Juris Divini circa illud Votum obligatio. Et hoc ampliùs declarat Herincx disp. 1. de Legibus, quest. 6. n. 54. Quia (inquit) in dispensatione Votorum tantùm concurrat remissio partis, cui facta est promissio: Deus enim per suum in terris Vicarium remittit, seu condonat jus sibi ex promissione acquisitum: facta autem partis remissione cessat Voti, seu talis promissionis obligatio; quemadmodum etiam alia promissio, sive contractus civilis, non obstante, quòd Jure naturæ obliget ad sui impletionem, dissolvitur, atque obligare cessat parte jus suum remittente. Concordant dicenda inferiùs (b) Tract. 6. Dist. 2. (b) explicando condiciones in omni Juramento, & Voto, tacitè n. 23. subintellectas, quarum tertia est hæc: Nisi is, in cujus gratiam & uti.

utilitatem juratum (vel Votum factum) est, obligationem remittat: hoc enim facto cessabit illius obligatio, cum quilibet suo juri renunciare valeat.

QUÆSTIO III.

De Revocatione Legum.

27. **N**Orandum, quod hæc tria inter se differant, videlicet Abrogatio, Derogatio, & Irritatio legis. *Abrogatio* quippe legis fit, quando lex totaliter cassatur, & tollitur. *Derogatio legis* e contra est, cum lex ex parte solum tollitur, quatenus legislator unum, vel alterum legis articulum mutat, aut à generali constitutione certos casus speciales excipit; juxta quod l. *Derogatur*. ff. de Verb. signif. dicitur: *Derogatur legi, cum pars detrahatur; abrogatur legi, cum prorsus tollitur.* Tandem *Irritatio legis* fit, quando lex ab inferiori Magistratu constituta, auctoritate Superioris rescinditur, seu irrita & nullius roboris esse declaratur: ut si leges ab Episcopo latæ auctoritate summi Pontificis annullentur, seu irritentur.

Abrogatio, Derogatio, & Irritatio legis quid, & quomodo differant?

28. **CONCL. I.** Leges semel latæ possunt denuò justis de causis revocari, idque potest fieri tum per ipsum legislatorem, tum per eius successorem. Ita omnes Doctores, atque constat ex praxi: sic enim multæ leges antiquiores tam in Jure Civili, quam Canonico reperiuntur, quæ fuerunt revocatæ per alias posteriores; ut taceamus alias Constitutiones tum Pontificias, tum Imperiales, quæ justis de causis per Successores fuerunt revocatæ.

Leges semel latæ possunt justis de causis revocari.

29. Dicitur, *justis de causis*. Quia non nisi gravi de causa leges, legitimâ auctoritate conditæ, sunt immutandæ: siquidem novitates plerumque querelas, & discordias pariunt; ac proinde, uti l. 3. ff. de Constit. Princip. notatur, *in rebus novis constituendis evidens esse utilitas debet, ut recedatur ab eo jure, quod diu æquum visum est.* Porro justæ causæ mutandi legem sunt, si experienciâ teste constet, legem aliquam, quæ à principio sperabatur futura utilis, non expedire Republicæ: aut si quidem à principio fuerat utilis, & postmodum mutatis rerum circumstantiis desinat esse utilis, & communitati conveniens. Leges enim debent juxta exigentiam locorum, temporum, & conditionem personarum constitui: unde juxta horum diversitatem nonnunquam variæ eduntur

Quæ sint ejusmodi justæ causæ?

tur